

KÖYDE KONUT VE PLANLAMA SORUNLARI

Nurettin KARACADAĞ

GİRİŞ

Bugün, dünya yüzünde, başlangıçtan buyana pek az ilerleme göstermiş bazı bölgeler vardır. Ne yazık ki Anadolu'da bile (örneğin Hasankeyf'te) pek çok vatandaşımız halâ taş oyuklarında ve mağalalarda yaşıyor. Bu insanların çektikleri sıkıntının sorumluluğu kuşkusuz ki, tüm toplum olarak hepimizindir.

Omuzlarımıza yüklenmiş olan bu sorumluluktan kurtulmak için sistemli, plânlı bir şekilde çalışmamız gerekmektedir.

KÖYLERİMİZİN KURULUŞU VE KÖYDE YAŞAM

Tarihin kaydettiği zamandan beri ard arda büyük uygarlıkların yükselip battığı Anadolu ve bitişindeki topraklarda istilalar sona erince geçimini tarımla sağlayan ve kırsal alanda yaşaması gereken halk geçimini sağlamak için fırsat bulduğu veya beğendiği yerlere yerleşmiş, kendisi ve hayvanları için derme çatma konutlar yapmış ve bu konutları gereksinimlerine göre geliştirmiştir. Nüfus artımı ile birlikte konut adedi de artmaya başlamış ve köyler gelişi güzel bir şekilde büyümeye başlamıştır.

Köyde konutlar yapılırken kurucuların maddi olanaklarının kısıtlı olması ve korunma, ısınma v.b. gibi nedenlerle hayvan ve insanlar için ayrı ayrı bölümler yapılamamış ve bu yüzden de sıhhatli olmayan bir şekilde aynı mekanda, yakın temasta bulunma durumunda kalmıştır.

Köylerimizi oluşturan evlerin durumu bu şekilde olunca, bu evlerden oluşan köylerin görünüşü bir kaç kat daha acıktır. Köylerimiz; içme suyu, helâ, çamaşırhane ve her türlü doğal gereksinimlerin karşılanmasından yoksun bir düzensizlik içerisinde.

Yer sarsıntısı ve arazi kaymaları sonucu yıkılan köylerimizin yerine sayıları pek az olan birkaç köy yeniden yapılmış ise de bu köy evlerinin mimari tarzları köy evi olmaktan ziyade tatil evi manzarası göstermektedir. Zira çoğu kez bu evlerde; depo, yemlik, samanlık, ve ahır gibi köylünün en çok gereksinime duyduğu bölümler yapılmamış ve bu bölümleri yapacak genişleme olanakları sağlanamamıştır.

Köyler o şekilde tertiplenmiştir ki, ne konut kısmı ne de ahır kısmı gelişmeye uygun bir alana sahiptir. Nüfus ve hayvanları artan köylüler bu yeni köylerde dahi ev ve ahırlarına düzensiz ilaveler yapmak zorunda kalmışlar ve bu nedenle de köyün düzeni bozulmuş ve planlı sistem tamamen dejenere olmuştur.

YENİLENECEK VEYA YENİDEN İNŞA EDİLECEK KÖYLERDE GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULACAK KONULAR

Her yeni kurulan ya da düzenlenmesi düşünülen köy için en başta, su probleminin çözülmesi gerekmektedir.

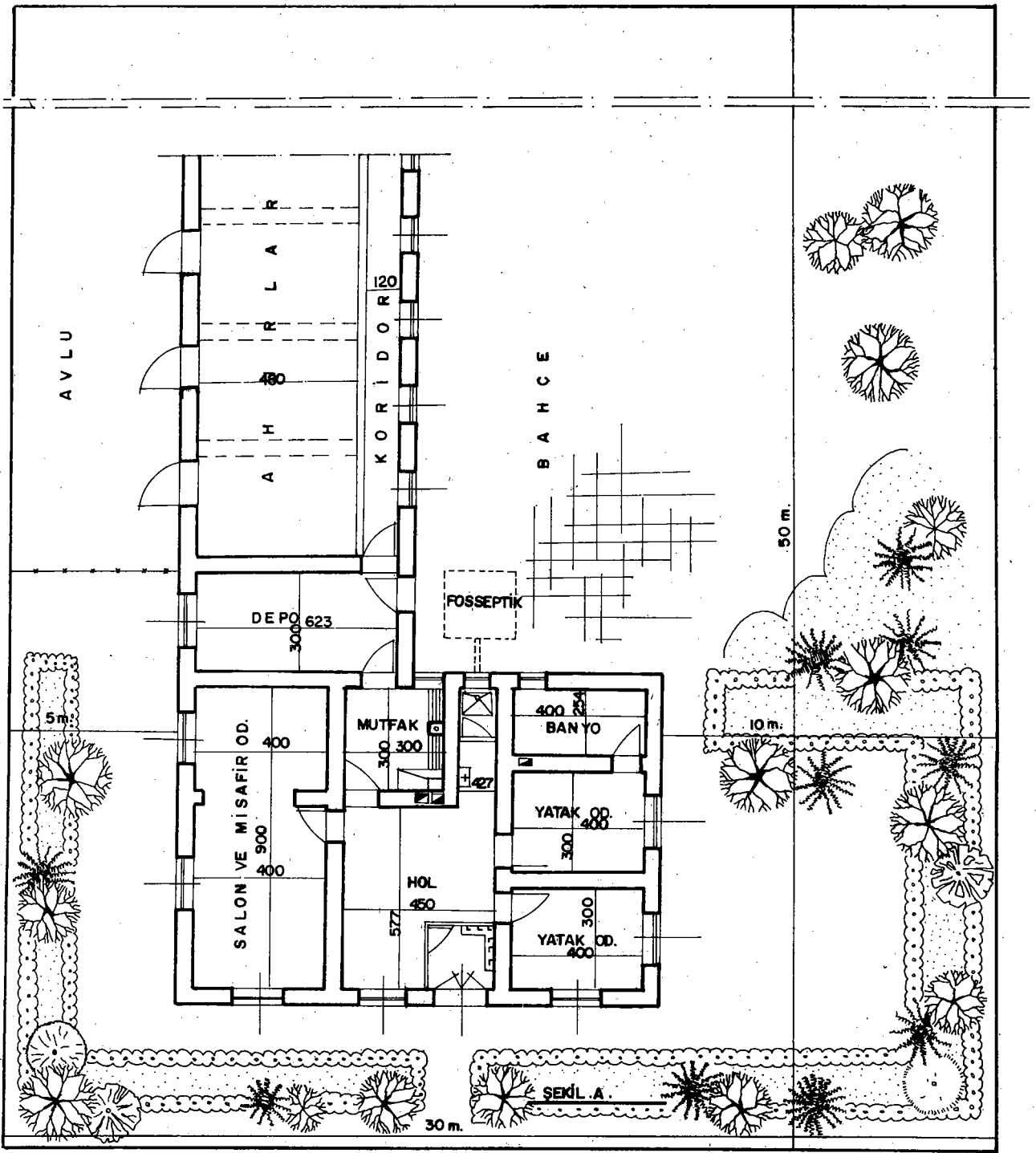
Köye su temini ; ister ırmaktan ister menbalardan, isterse yer altından değişik yollarla elde edilmiş olsun, her şeyden önce bakterioloji laboratuvarlarında analizleri yapılmalıdır. Bahçelerde açılan su kuyuları helâ çukurlarının ve gübreliklerin sızıntı etki alanlarının mutlak surette dışında olmalıdır. Su menbaları ; tel örgüler veya çevre duvarları ile çevrilip hayvanların buralara girmeleri önlenmelidir.

Köylerin plânlanmasında ilk iş olarak, içme sularından sonra, yolların kenarları "bordür veya hendeklerle" belirtilmeli ve ev inşaatı ile birlikte taşınabilir veya sabit helâların yapımına önem verilmelidir.

ÖNERİLEN "TİPİK KÖY EVİ"

Anadolu köylüsü geçim alanı ne olursa olsun bunun yanı sıra mutlak surette az veya çok ölçüde hayvancılıkla da uğraşır. Köylü bu hayvanların ya gücünden, ya sütünden ya da diğer ürünlerinden yararlanır. Durum böyle olunca her köylü, evinin bütünleyicisi olan ağıl, ahır veya kümesini yapmak zorunluluğunu duyar.

İlişik "A" plânında önerilen bir ev ve ahır birleşik tipi görülmektedir. Bu sistem tatbik edildiğinde ev ile ahır arasında anbar ve kiler gibi boşluklarla bir yalıtım alanı oluşacak fakat mevcut koridor ile her türlü hava şartlarında dahi ev sahibi ahır ve ağılındaki hayvanlarını kontrol altına alabilecek, yemleme ve bakım saatlerinde her hangi bir sıkıntı çekmeyecektir.

Şekil A — Av ve Ahır Birleşik Planı

Köy evleri bu düzen ve plâna uygun olarak inşa edilmeye başlayınca, bütün tesisi bir defada yapmaya her zaman için gerek kalmayacak, köylü plâni bozmadan gücü ölçüsünde, fırsat buldukça bölümleri ekleyecektir. Burada önemli ilk iş ; yatma, yıkanma, pişirme yerleri ve helânın ilk anda yapılmasıdır.

Ev ve eklentilerinin inşaatında çekilecek en büyük zorluk, çatı örtü malzemesi ve doğrama kısımlarıdır. Bu işler standart hale getirildiği takdirde güçlüğün büyük bir

kısmı ortadan kalkacaktır. Her evin bağımsız bir bahçesi ve hayvanları için de bir avlusu olacaktır.

Köy evlerinin yapımında en önemli elemanlardan birini de helâlar ve fosseptikler teşkil eder. Bol miktarda su olanağı çoğu zaman sağlanamayacağı için kanalizasyon işlerini düşünmeye dahi gerek kalmadan, fosseptik inşaat ya da imalâtı kaçınılmaz bir zorunluluktur. Birçok yerlerde fosseptik inşaatı zor ve ya olanaksız olabilir. Örneğin : Zemin som kaya, geçirgen olmayan bir toprak

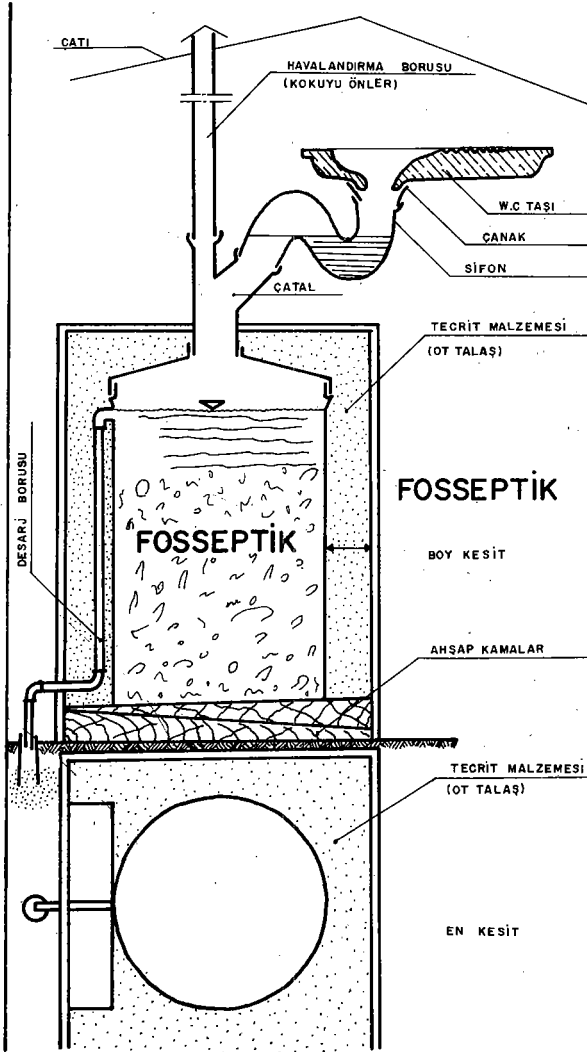
tabakası olduğu takdirde ya da yeraltı sularının yüzeye çok yakın olması halinde sızdırma ünitelerinde çözümsüzlükler ortaya çıkar. Bu durumda ; taşıma kabı olan helâ imalatına gitmek gerekir. Bu iş için özel şekilde hazırlanmış saçtan mamul kaplar yapılabileceği gibi her yerde bulunması kolay olan galvanizli veya saç varillerden de yararlanmak mümkündür.

Bu imalât için dikkat edilecek esaslar şunlardır :

1 - Kab hacminden yararlanmak için temizlik suyu ve idrarla karışık sıvı bir deşarj borusu ile uygun bir yerden kısmen toprak altına verilmelidir.

2 - Septik kabı dona karşı yalıtımlı olmalıdır. Şekil "B" de bir örnek olarak gösterilmiştir.

Septik kab, boşaltma zamanlarında buradan alınıp tarlalarda açılan özel tava veya çukurlara dökülüp yeterince çürütüldükten sonra gübre olarak kullanılmalıdır.

ŞEKİL B — Taşınabilir Fosseptik

Yukarıda sözünü ettiğimiz bazı işlerle birlikte bu helâları da standart halde imal edip yerine monte etmek en iyi çözüm olacaktır.

KÖY PLANLAMASINDA DİKKAT EDİLECEK ESASLAR

a) Köy Okuluna gelişmeye olanak sağlayacak kadar geniş bir alan ayrılmalı ve özellikle ana yollardan uzak tutulmalıdır. Bu durum Şekil "C" de ayrıntılarıyla gösterilmiştir.

b) Köy Odaları ve tapınakları için köylünün her zaman ve rahat bir şekilde toplanmalarını sağlayacak merkezi yerler seçilmelidir.

c) Köy mezarlığı saygı çekebilen ve hayvanların otlatılma yeri olmayan, etrafı çit, tel örgü veya diğer mahalli malzeme ile çevrili ve aynı zamanda gelişme alanı dışında olan bir yerde olmalı ve bu alan parsellenerek ağaçlandırılmalıdır.

d) Her köyün bir yeşil alanı durumunda olan koruluklar oluşturulmalı, köy adına imar ve bakımının yapılması için gerekli düzen verilmeli ve köy plânında yeri gösterilmelidir.

e) Köy mer'ası gibi müşterek yerler gösterilmeli ; ekim alanlarıyla otlatılma ve çayır kesim olarak belirlenmeli, ekim alanlarına hayvan sokulmaması için gerekli önlemler yapılmada göz önüne alınmalıdır. Köyler arasında münakaşalara neden olan köy hududu tayini kadastro plânları ile kesinleştirilmelidir.

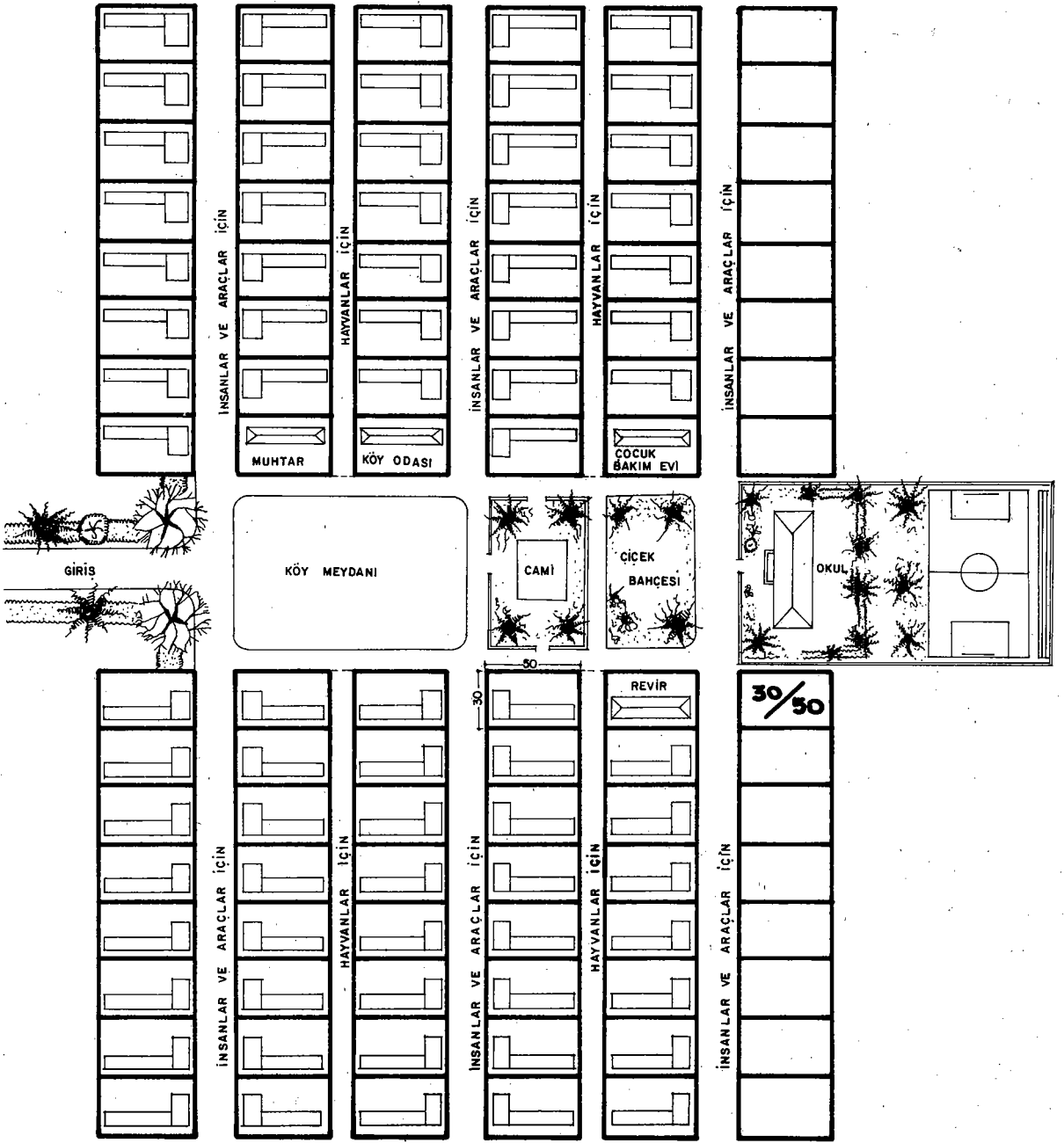
f) Zorunlu kalınmadıkça ana yolların hemen yanı başında köylerin kurulmasına müsaade edilmemelidir. Bu husus, ana yollar üzerindeki trafik süratini kısıtlamakta ve korunmaya ne kadar dikkat edilirse edilsin bir çok trafik kazalarına neden olmaktadır.

g) Her köyün mutlak surette hayvanları olacağından köyün temizliğinin sağlanması amacıyla ana yollar ile tali yollar ayrı ayrı yapılmalıdır. Bu iş arazinin durum ve olanaklarına bağlı olmakla beraber örnek "C" plânındaki sistemin tatbikatında büyük yararların sağlanacağı açıktır.

Bu yazımızda yalnız köy içi plânlaması ile köy tipi konut konularına eğildik. Oysa pek çok sorunu daha var köylerimizin. İlgili bekliyen başlıca sorunlar şunlar :

- Köyde işbölümü, giyim işleri,
- Orman köylerinin özel durumu,
- Köy yolları,
- Köyden kente göç,

Gelecek yazılarımızda da bu sorunlara eğilmeye çalışacağız.

ŞEKİL C — Uygulanması İstenen Köy Planı